X. C. Pęgierski

Prof. Windakiewicz.

Krótki rys literatury średniowiecznej.

II

Zima 1912/13

A. PROCHNER I SKA FABRYKA PRZEROBU PAPIERU DLA KRAJ. ZWIĄZKU NAUCZYCIELSTWA W KRAKOWIE

X. C. Pszberski

Prof. Windakiewicz

II

Krótki rys literatury średniowiecznej.

Zima 1912/13.

XVII – XXVI.

XVII

1915.

Relacija

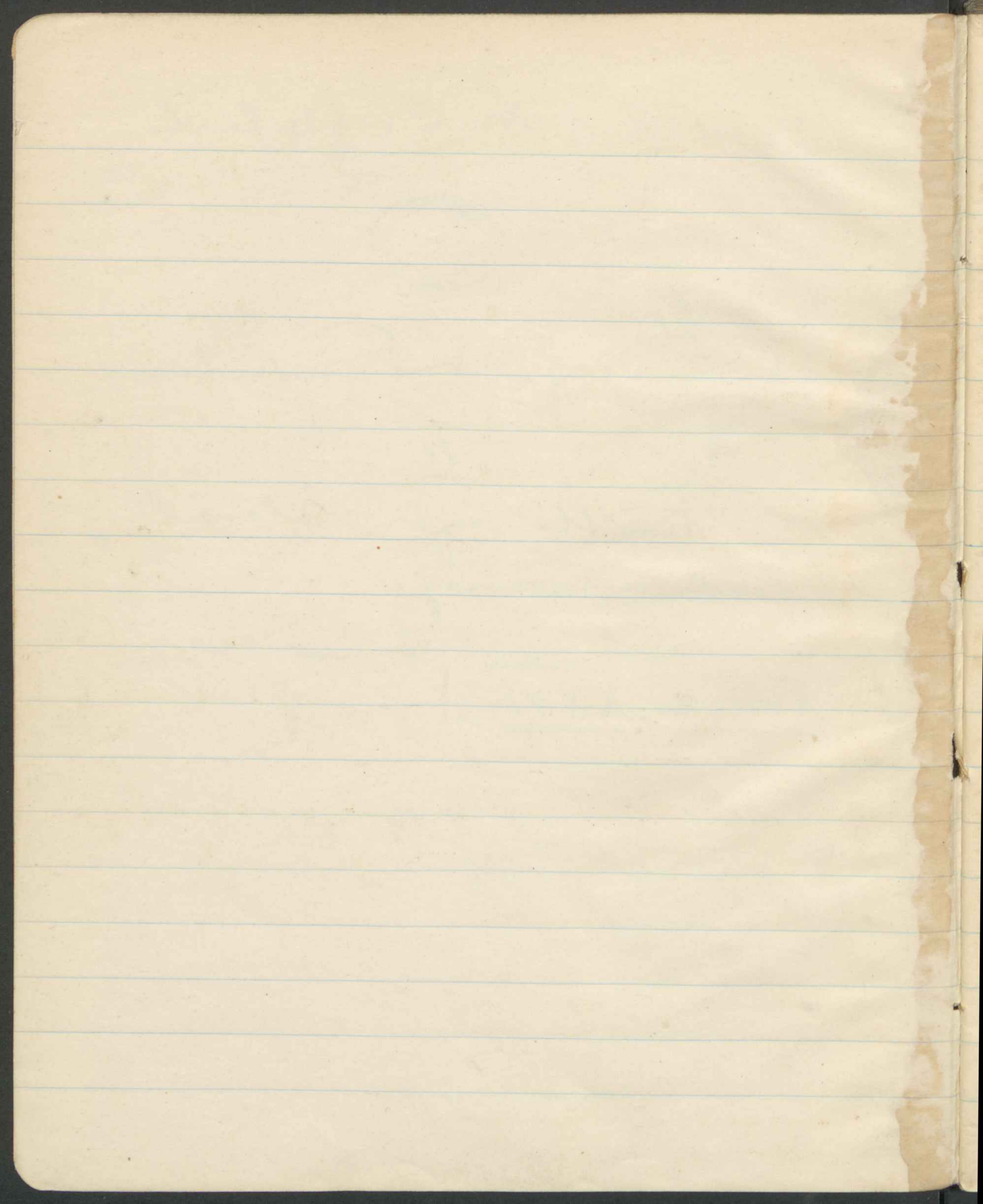

Ciąg dalszy.

XVII.

23/I. 1913.

Relacya o wojnie domowej Zbigniewa Oleśnickiego (młodszego) z Gruszczyńskim.

Relacya o wojnie domowej Zbigniewa Oleśnickiego z Gruszczyńskim.

Bohaterem Oleśnicki. O dobra duchowne Kościoła chodziło, które Gruszczyński [illegible] zwyczajem ówczesnym krewnym odstąpił, ci nie chcieli zwrócić ich następcy prawowitemu. Stąd wojna domowa. Arcybiskup nowemu zbiera wojsko. i ustanowienia kres położyć sporom. I na tem urywa się utwór.

Nastrój przeważnie
poważny. W 2-ich
miejscach zacięcie
/ epickie. Ciekawy
jest opis nawrócenia dy-
ktatora Gruszczyński.
W zamku Kosińsi-
ch siedział z czeredą awanturników.
Łupił kupców, dwo-
ry – trwało tak 10
lat. / Drugim
momentem epickim
opis licznych, bywających
u pana Oleś-
nickiemu, każdy pew-
ną charakterystyczną
właściwością ozna-
czony. np. Kościele-

ci bez umowy, ale o
wielkim sumieniu,
poniósł materialne [illegible], aby pójść
~~aż~~ zdobywać twórczości.
Zachowało się nazwisko
polskiego poecyomisty z końca
XV w., Ścibora Ro-
nieckiego, który umiał
dowcipne wiersze układa-
ści o małej do przedsta-
wicieli Wielkopolan
w literat. polskiej
na przełomie Odrodzenia.

Dziś rysów z historji
rycerstwa literatura
polska średniow. przekazała
nam całej treści.

nie mogli objąć:
Napróbki były już za
ciasne i tamiśli przyk.
Pomników brakło
szczególnie miasto i
str. wspomnienie
bitwy Grunwaldzkiej.
O bitwie tej 2 spra-
wozdania: jeden nau-
czony, drugi nawet
legendarny – oba
pełne podziwu nad
tym epokowym wy-
padkiem.

Grunwald w liter. średniow.

Dalej pomnik o
Grunwaldzie stoję się owiną. Dług.

Grunwald u Długosza.

R. 1428 Długosz
polecał miniaturzyście Stanisławowi

Krzyżakowi: aby mu
sprzedał wizerunki herbów
krzyżackich z chorągwi zdobytych
pod Grunwald. Zbiera
szczegóły o bitwie Grunwald.
Opis Długosza
na zachwycającą
szczegółowość. Od przeprawy
wojsk polsk. pod
Czerwińskiem – przekro-
czenia granicy krzyżackiej
przy śpiewie „Bogurodzica"
– dokładne sprawoz-
danie z trzydniowego mar-
szu pod Grunwald
i urządzenia obozu
pol. w całej
kampanii – opis

bitwy : stanowisko
myśli pol. i jakości
i roli chorągwi,
główniejsi ucze-
stnicy bitwy i zja-
wiska atmosferyczne
upamiętniły. Ob. pie-
rwszy spostrzegł Krzyża-
ków - Jagiełło po-
mny obserwuje ro-
stępy etc. etc.

Bitwa Grunwaldzka
oraz bardziej opi-
sowych kształtów na-
kiera : walka prawie
stanowiska z podstę-
pem - podobna do
opisu Homeryckich

Stoczy mi opisali
Krzyżakom jako z tych rąk ów
-rzucji z uniesieniem
spoglądając na
nich. W tej treści obfite
szczegóły wybierają
wartości: ~~Listu~~ mistrz przy-
były 2 miasta, 51 pro-
porców krzyżackich zdo-
bytych, 40 000 jeńców,
kwiat rycerstwa krzy-
żowego legł.
Ta gigantyczna walka była
niewyczerpanym źródłem
natchnienia dla poetów
polskich. Kronikarze
w klasztorach pragną
~~p~~ ją w poetyczne kształty ująć.

Poematy łacińskie o Grunwaldzie.

Z doby pomników łacińskie ich obserwujemy. Ale łacińska poezja zamiało obce elementy wprowadzała do opisu.

„De proelio Tanenbergensi".

„Victoria de magna strage."

W roczniku świętokrzyskim.

1515 Bellum Ruthenum. To wszystko jednak niżej stoi od opisu Długosza.

W polskim języku:

Około 1428 jeden pow-

Poezye polskie o Grunwaldzie

~~Stąd~~ (wiersz.) Piosnki popularne
mają większe znaczenie :
1) jedna odnosi się do faktu z mie-
czów, ofiarowanych Jagielle i Witoldowi;
2) druga do wielkiej odwagi
polaków w odsieczy, ra-
nej Litwinów.
Pieśni te we fragmen-
tach zachowane. Na
podobieństwo religijnych
pieśni z - wiersze
8-zgłoskowe : „Idzie
Witold po ulicy, niosą
za nim 2 nalbicy".
Druga jest starsza:
„Hej, polanie, z Bogiem
mamy się".
To są najdawniejsze pamiątki pieśni

narodowej.

Pieśń „We wtorek, dzień apostolski" – utworem pióra Górnickiego.

Najdawniejszy wiersz nasz pol. hist. o bitwie z krzyżakami – z czasów Kazim. Wiel. pochodzi i mamy go od bpa poznańskiego, Andrzeja Łaskarisa.

W XV w. mieliśmy repertuar pieśni „narodowych, odnoszących się do stosunków węgierskich tureckich."

Wiersz o spustoszeniu Sambora przez Turków i Wołochów. Włożony w Rzeszowie, przy końc. Xięg. ławniczej. O spustoszeniu miasta i rozpaczy mieszkańców. Bez wartości artystycznej.

Wzmianka o pieśni na cześć króla Węgier., pewnie Macieja Korwina.

Fragment: „Był mi Turkom groźny," u Bielskiego. Przytomnie, wspomniane też przez Bielskiego: „Za króla Olbrachta wyginęła szlachta".

Pieśni narodowe, odnoszące się do stosunku węgier. - turec.

Z końca XV w. pewien zakres zmniejszył dla posiadłości.

Zajęcia pozaszkolne: pisarstwo.

Zajęcia pozaszkol-ne: pisarstwo. Za-bytki w tym kierunku nieliczne:

„Pieśń polska o rozbójniku Krzy-sztofie Szafrańcu z Pieskowej Skały,” 1472 ściętym w Krakow.

Testament polski Piotra Wyżgi w Liber beneficio-rum Długosza - wstawki, jak znaleźć w Kar-

potem skarby ukryte.

Rycerstwo polskie
w XIII i XIV w. bitne, ruchli-
we – ale niepiśmienne –
oddane obronie sztanda-
rów narodowych i
własnych herbów.
Trudno wykazać by
który sprawił sobie książeczkę
do modlenia lub
założył pamiętnik osobisty.
Była to masa
żywa, trochę literacko
wykształcona – ale
potrzeby literatury własnej
nieodczuwająca.

Wszystko, co mieli podać mówiący. To fragmenta – notatki kleryków, księży, uczonych – nie w całości sporządzonym podejmowane.

Rycerstwo pol. przyzwyczaiło się wcześnie do obcych języków.

Przed Grunwaldem nie było sposobu wprowadzić języka pol. do niemieckiej literatury.

W XIII w. w poezjach Henryka IV wrocławskiego stwierdzić możemy.

że wśród rycerstwa
inteligentniejszego
naszego język nie-
miecki przeważał trwało to
do XIV w. 2 wyją-
mam zostały nie-
mieckie terminolo-
gii rycersko-feudal-
nej: lenno, turniej, ...
Wspomnienie tego języka
wielka, i sięgnęła do
naszych herbów: Junosza,
Oksza etc.
Po niemieckim
języku, w XIV przyszła kolej
na język francuski.
pobyt w Egipcie. Bretey
i Dijon, goszczenie
króla Cypryjskiego w Krakowie.

XVIII.

24/I.

Od XIII językiem nie-
mieckim posługiwano
się w aktach polskich –
od XIV w. francuskim.
Czy ~~francus~~ posługiwano się fran-
cuskim językiem:
~~posługiwano~~.

Przewrót polityczny.
~~Księgi~~ Traktat
Boecyusza o pocie-
~~przełom, 1336~~ szeniu filozofii –
przełożony przez Jada z
Wiślicy 13,36 r.

Łaciński język,
Poezja Grunwaldzka,
epitafia.
Tłumaczenie podróży
do Ziemi św. Jana

z skandalnie z
niemnieckiego na łacinę
przez starostę
Dersława w II poł. XV.

Polski język.

Nie dziwmy się zaniedbaniu
polsk. języka w sferach
rycerskich.
Tłómaczenie z łacińsk.
Historji Alexandra
Wielkiego, obejmującej
wojny Alexan. z Poru-
sem, podróż fan-
tastyczną po świecie,
nareszcie rozprawę filozoficzną

XVIII

o znikomości świata,

24/1

Ważniejsze są:
Pamiętniki Janczara.
Autor pojawił się w Polsce za Kazim. Jagiell. lub Olbrachta. Przygody swe opowiada.
Jest to pamiątka stosunków naszych z Turcyą i południową Słowiańszczyzną w XV w. Ciekawe informacye o Turkach w II poł XV.
Był [illegible] janczarem w wojsku Mahometa

4. Udział brał w
wyprawach tureckich.
Za Macieja Korwina dostał się
do niewoli węgierskiej
i do Polski przybył.
Zwiedził dużo krajów wschodnich,
pewny obraz miał,
osobiste
przekonania osobliwe,
nienawidził Turków
i Węgrów. Zaj-
mująca relacya.
Zapoznajemy się
z nastrojem naszych
dawnych wojskowych.
Niewoli nastrój
literacki, lub dy-
gresye. Sienkiewicz.
Ciekawa kombinacya.

Opowiadania te wa-
żnie czynić musia-
ły. Jeśli to broszura
agitacyjna, rozpo-
czyna ona literaturę
o sprawach ture-
ckich.

Książki i literatura
rycerska w wiekach
średnich.

Rycerstwo polskie
w literat. średniowiecznej
nie wypowiedziało
się całkowicie.

Historya Skander-
bega w tłómaczeniu

Bazylika.

Historya Warmińczyka przez Kallimacha.

Consilia bellica Stanisława Tarnowskiego.

Kochanowski i Rej. Tu stoją w tej tradycyi.

Marcin Bielski jest średniowieczni-kiem w XVI w. – fan-tazyi po średnio-wiecznemu.

Wiele pomników XVI w. traci na znaczeniu bez wzięcia pod uwagę późniejszego wyglądu.

Kultura XVI literacka

należy do 2 wieków.

Zabytki

literackie

warstwy mie-

szczańskiej.

Mieszczaństwo powsta-
ło z osadnictwa nie-
mieckiego w XIII w.,
sprowadzone i od Śląska
ku Rusi posuwając się.

przywilejów lokacyjnych.

Osadnictwo niemieckie.
Koloniści to sprowadzili
pracowitą i pierwszą.
krajowi przynosili
pieniądz i pracę
zarobkową.
Od kolonistów niemieckich
miasta porządnie
zbudowane, oświetlone,
handel, przemysł etc.
Osadnik niemiecki
wprowadza do Polski
nowy statut nie-
zgodny z zwyczajami
naszymi - w tem nowe
widmo niemczyzny.

Niemcy XIII w. byli przyjaźni Polsce, wchodzili do Polski, jako dobroczyńcy.

Pamiątką najprzyjaźniejszych stosunków między Polakami i Niemcami jest: „Pieśń o Albercie wójcie krakowskim" z XIV w. – po łacinie stworzona, u Czechach – sympatya dla buntowników. Przyszła do Polski i o zmienności losu, dostatkach wójta i upadku – o biciu kolumistów, który powstają w pie-

ne, wyprzedzając właścicieli.

Obrazek z dziedziny kultury XIV wieku.

Do sprawy wójta Alberta należy
Zapiska w rocznika Krasińskich.

Niemcy zachowali ślady nowatorości swej.
Z r. 1402 mamy notatki Henryka Smeda, kupca krakow. z podróży z Flandryi, z wyliczeniem kosztów podróży.

Ortyle magdeburskie, w XIV w. skompilowane z niemieckich. przetłómaczone w połowie XV dla sądu ziemskiego

we Lwowie.

Te zwalczki są pra-
ktycznemi.

Jesień w XX Niemcy
i Polacy stanowią 2 obo-
zy nieprzyjazne świa-
ta. Polacy skarżą
się na to w pieczo-
pol.

„Ach, jacy to źli
ludzie, niemieccy
krakowianie".

Powieść ta to ludowa wyrze-
kanie, o zabiciu
rycerza, mającego czy-
nić na swojej
prośby. Zajmują się
kontrabandzistami konsza-

27

Artyści-mieszczanie krakow. z Wrocławianami. ~~Cz...~~ Czworowiersz jest to 14-zgł., to 13-zgł.

Niemcy nie dali Polsce w XV żadnej idei. Uczestnictwo ich w literat. pol. XV w. mechaniczne. ~~Są~~ Im zawdzięczamy: [wiele] części kodeksów iluminowanych rękopiśmien- nych i opisowych.

Najwspaniał. pamiątką rękopiśmiennictwa mieszczan jest kodeks malowany przez Baltazara Behema z 1505: ustawy cechów krakowskich - ilustracje b. piękne.

Mieszczaństwo przez
3 wieki nieprzyjazne
- z koń. XV i pocz. XVI
przyczynia się poloni-
zowaci. W XIV i XV
zastęp pewien uczo-
nych dało nam.
Miasto nam dostar-
czyło później mie-
szczanami wiele ży-
wiołów inteligentnych.
Współpracownictwo
mieszczan na pocz.
XVI w.: Biernat
z Lublina, Haller.
Hieronim Wietor.
Już wtedy objawia
się praktyczny duch

niemczówki w literat. polskiej.

Z literatury tej zasługuje na uwagę: „Dictionarius variarum rerum" Murmelius, 1520

„Wokabularz polski i niemiecki młodzieżom ..." 1539

Rozeszły się niedługo szybko — najciekawsza pamiątka z dziejów niemczań-stwa pol.

W słownikach tych poznajemy gwałtowny proces z czasów polonizacji niemczaństwa — są to niemczówki, pi-

tane przez Niemców - zniechęcaniem do nauki polskiego języka.

Krzyżowcy. Wieki Średnie.

Średniowiecze utworzyło podścielisko narodowej literatury - stany średniowieczne stanowiły dla niej przyjaciół.
Elementy kultury zachodniej przyjęte są u nas na dobre. Kazania i liter. nauka ogólnikami jeszcze, bezosobiste - może w ta-

ciami wydała literata
prowincyę.
Nie stanowiło sobie
mieszczańskiego wielkiej
późniejszej Polski.
Byli naówczas Polacy
Jam z miastem spo-
łeczeństwem i nawet
prowincyonalnem - Literatura
odnosiła się do małego
państewka.
W mowie narodowej,
rozbitej na stany,
martwy, wystawiła
tą Literaturę. która
wtedy był głęboko po-
nimczy.

Ale cóż ci wielo-
mówcy koło 1450
tyle tłumaczeń pol-
skich i tak doniosłych
– literatura ~~opuścić~~ opuszczać
zaczyna dawne szla-
ki – dzieła te wywo-
łują tendencyę do
spolszczenia literat.
W II pol. XV ~~popyt~~ popyt
na rękopisy polskie
znaczny – Jakób
z Żurawia ~~ca~~ układa
De ortographia
polonica libellum.
Cichawa pamiątka
wznowionego ruchu
wydawniczego.

Tablice projektowanych
znaków pisarskich,
mających oddawać
dokładnie brzmienie
polskich wyrazów.
Powodując się ~~[illegible]~~ grafiką
Jana Husa, po trosze
sam wymyślał.
Okrutnie mi [illegible]
[illegible] ten [illegible].
Trafne jedno: wyróżnie-
nie spółgłosek miękkich
od twardych.
~~Ale przyszedł do pana~~

XIX.

6/II

na lepsze w dziedzinie literat. pol.

Przemianę / Zwrot sprawiły skombinowane wpływy 3 prądów z XV i XVI w.: 2 z nich / 2 zarazem nowe formy przyniosły — 3-ci polski prąd-

są to: 1) Rozwój zamożności polsk.

2) Humanizm

3) Reformacya.

Trzy ~~okresy~~ działy:

1) Powstanie literatu-

ny polityc. narodowej;
2) Rozszerzenie się klerykalizmu w Polsce;
3) Powstanie literatury antyklerykalnej i antykościelnej.

Literatura polityczna.

Powstanie jej.

(Pawła Włodkowica traktaty.)

Początek od sprawy krzyżackiej wzięła. Ta sprawa od XIV w. stanowiła powody do trosk. („Lites ac res gestae inter Polonos ordinemque Cruciferorum".)

Polacy nie mogąc sami załatwić się z tą sprawą, próbowali wytoczyć ją przed forum Europy. Kupowali słynnych adwokatów zagranicznych. Chcieli okazać, że wojując z Zakonem, nie walczą z

chrześcijaństwem.

Przez długie lata wszy-
stko i.t.d. Adwokat obcy
nie umiał pojąć
się polskiem słownikiem.

Gdy państwo nowe zarysowało
i - gdy powstała inteligencja -
intrygującej zbliżyło
się do końca.

Paweł
Włodkowica traktaty
1415
O zakresie władzy
papieskiej i ce-
sarskiej.

Pawła Włodkowica traktaty.

Ciekawa to dysertacye.

System absolutystyczny.

O udowodnianie cho-rzto, ii Zakon nie umie wytłumaczyć państwu chrześcijańskiemu ziemię, które za mieczów tego państwa pogańskich przyszkał.

Powołanie Jagiełły i chrzest Litwy doka-nało się po części pod grozą Krzyżaków.

Obie traktaty miały na cel oswoić opinię z nową sytuacyą.

Obrany sobie Kn-stanyenski. Temu wypadło zamiary rzucić w sprawie

[illegible]

Krzyżackiej.
Te traktaty ujmują
kwestyę aktualną na
gruncie scholastycz. rutyny
średniowiecznej. Zamiast po-
wiedzieć, że Zakon trudni
się rozbojem, że wojna, jako
polityka religii, do
rozbójnika on zaczyna
ab ovo, od rozważania
zakresu obu wład-
[illegible] władz [illegible]
niewiernych.

I traktat: O za-
kresie władzy papieskiej.
Czy papież ma prawo
do dóbr niewiernych,
czy może je zabie-

używać z tej racji jedy-

nie, że naród nie jest

katolicki

III trak: O zakresie władzy cesarskiej: Czy

cesarz może wojno-

wać z ziemiami po-

gańskimi.

Odpowiada wprost

przecząco.

Broniąc aspiracyj pol-

skich, niezmiennie sta-

je na opinii po-

stępowej: że uzna-

nie nie narusza

praw posiadania, że

do wiary przymu-

szać nie wolno,

wiara niezmienną

niewiernym być nie

może do spraw publicz-
nych. Nikt nie ma
prawa zmuszać do wy-
znawania jednej wiary.
Kwestye te wypłynęły
w średniowieczu były ściśle
stanęło i na gruncie
uniwersalności Kościoła.
Jasno wypowiedział, że
nie ma doktryny uspra-
wiedliwiającej zabójstwo
i kradzież.

III traktat:
„O zakonie Krzyżaków
i wojnie polskiej.
Na Soborze Konstanc.
pod wpływem agitacji

na soborze pustał,
Jest to odpowiedź na paszkwil
mnicha Falkenberga.
Dowiadujemy się, że książęta
nie mają prawa do
swoich władzy nad
Bałtykiem — że to, co
mają, uzyskali podstępem
przez stanowienie
nową swoją dostatecznie
— powinni być
wyrzuceni z własności.
Szkolna dysputa.
Nie mam obrażonej
godności narodowej,
Widzę pewność adwokacką.
Jak Paweł Włodkowic

w obronie Jagiełły chwycił
się papiestwa – tak Falkenberg
kładzie nacisk na znacze-
nie władzy cesarskiej.
Z tego punktu widzenia
wypowiedź Pawła trafna,
choć błagająca.
Sympatyzuje z literaturą,
broniącą aspiracyj
narodowych: zna ~~[illegible]~~ traktat
Dantego: „De ~~[illegible]~~ monar-
chia" ~~[illegible]~~, cytuje go.
Dwie cechy: oryginal-
ny umysł: W formy
odpowiadające sztuki krytyczne
umiał chwycić aktual-
ną sprawę polską.
Są to patriotyczne traktaty

te. Wewnętrznych spraw polskich nie dotykają. Zwiastunami dalekimi są naszej bujnej literatury politycznej.

Nie wewnętrzne przeobrażenia powód dały do pism pisanych politycznych -, ale sprawy polskie zagraniczne.

Traktaty te dosyć luźnie łączą się z naszą literaturą polityczną późniejszą.

Żywą literaturę polską miało wypełniać wszystko elementu ziemiańskiego, powstanie parlamentaryzmu polskiego.

Rozwój autonomii ziemiaństwa naszego w ciągu XV w. jedno to z najciekawszych przeobrażeń w naszych dziejach. Czy znamy powieść polską ziemiańską sejmikującą? Nie zdajemy sprawy sobie, jak z wyjątkiem powstała

Polska ziemiańska.

Stan rycersko-szlachecki musiał być w Średniowieczu mało ruchliwy i świadomy. Uprzywilejowany wobec duchowieństwa i mieszczaństwa - wciśnięty przemocą w instytucję rycerską - podniósł się dzięki kolonizacji Rusi i uzyskaniu ujścia Bałtyku - wyrósł na wartką siłę i dominującą.

Nikt nie obserwował, jak z Zachodu na Wschód i Północ

wszystek ten zapęd ko-
lonizatorski Rej
np. więc kolonisty
z nad Średniego Dniestru.
Z tłomaczenia Ortylów
wiemy, że Lwów ~~polo-~~ spo-
lonizował się w XV w. już.
Z poezji nagrobkowej
z XV dowiadujemy się
o mniemanych władcach, pró-
bujących na Rusi potęż-
ne dzieło zakładać.
Ale te wiadomości nie
stanowią ciągu historyi

Zestawiamy wiadomości
o grobach i naukach
w województwie krakow.

utrzymany – i zmieniło się ono w cywilizowaną prowincyę w XIV w.. Lubelskie w XV w.

Powoli kolonizacya polska sprzęgała ziemie z macierzą i przykuła je mnóstwem węzłów.

Kwestya cywilizacyi polskiej na Rusi to zadanie poważniejsze.

Drugi wielki proces asymilacyjny żywiołu pol., na północy i

Zachodzi: Usuwanie słow-
nych książąt feudal-
nych. Zarząd centralny
oczyszcza teren dorzecza
Wiślanego od małkich
książąt i tęczy węzłam
równorzędności.

za pomocą kup-
na, zamiany
i innych spo-
sobów.

Za Jagiełły przyłączono
kilka ziem – za Jagiellończyków
Kazim. kilku książątw
śląskich i mazowieck.
Potem resztę dawnych
krajów pol. etc.

W 2 kierunkach
żywioł polski wzrastał
i: ku północy, wzdłuż
Wisły i na Wschód.
wówczas podgórna kow-

XX

7/II.

packiego.

Rosnący nacisk niemców słowa wpływu wywarł nawet na ziemię dawnej Polski. W XV i XVI w. fala niemczyzny. [illegible] W mieście Żeglin postawa wykształcenia feodalno-rycerskie.

Nowa szlachecko-ziemiańska Polska. Żywioł przedsiębiorczy, energiczny, wytrwały; do literatury polskiej wniósł głęboki patriotyzm. Patriotyczne przywiązanie do języka. Na wartę

tą musiała objąć dłuższe studya.

Zdobycie dorzecza Wisły i kolonizacya Rusi (spoetyzowana w „Roxolanii" przez Klonowica) – I w drugiej wszystkim mieć musi tam ziemianinie: w walce o autonomię i w dziejach do reprezentacyi.

Po wygnaniu Piastów panowie oparcia szukają w ziemiaństwie przeciw królom elekcyjnym.

Szlachta zyskuje reprezentacyę. 1453

w Piotrkowie po raz pierwszy
koło sejmowe szlacheckie.
1454 ustawy Nieszawskie: ~~w Nieszawie~~
udział w stanowieniu
praw - ograniczenie
swobody miejskie i
władza bezwzględna
nad ludnością wiej-
ską.

Przemiany wewnętrzne
w łonie ~~w ustroju~~ narodu
wyprzedzają rozwój lite-
ratury.
Ustawy Nieszawskie
były przełomowe -
nadkruszyły wspólność
stanową średniowieczną.

Do r. 1480 Długosz [illegible]
wzmianki o rozwijającym
się gwałtownie ruchu
parlamentarnym.
Dopiero szersze wiadomości
o sejmach
sejmie za Olbrachta –
bliższe wyjaśnienia udzielają.
Z 1496 akta sejmu
piotrkowsk. – zwycięża
idea centralizacji –
na miejsce sejmi-
ków sejm centralny.
Za Olbrachta sejmach
te wypowiadają zasady
równości ciężarów pub-
licznych – podstawą
władzą ~~[illegible]~~ królewską.
Sejmy wytworzone

ze zgromadzeń stano-
wych składników.
Zwyciężyła zasada: kto
broni całości państwa,
ten ~~ma~~ ma prawo sta-
nowić ustawy i po-
datki – pokonano
niewolnictwo zna-
czenia.
To stara historia
– ale potrzebna do
zrozumienia litera-
tury naszej.

Sejmy za Olbra-
chta jeszcze wątłe.
Po śmierci jego se-
nat naprzód chy-

te elekcyę króla – na radzie swej przeprowadzają swoją elekcyę. Wyskują przywilej mielnicki (~~[illegible]~~ utwierdzenie rządów arystokratyczn.)

Sejm Radomski z 1505 uporządkował ~~[illegible]~~ stosunki i przywrócił ziemiaństwu znaczenie: konstytucya administracyi i skarbowości, konstytucye radomskie, ustawa zasadnicza.

Ustawy te przedzielają państwo średniowiecz. od nowożytnego – władzę

mianowaną i zajmi-
kii ma zajm [illegible]
szę.

Szlachta mi chciała
przeprowadzić unię
odległych części królestwa.
1529 przyłączono Mazow-
sze, potem Litwę
Ruś, Prusy. Unia
lubelska. Potem
powstało jednolite
państwo polskie.

Dziwne, że całym tem
prawem dopiero póź-
niej ~~Litwini do-~~ dorobił się swej literatury.
~~[illegible]~~. Był to
ruch elementarny.

zgnieciony – nawet i
tylko wyłącznymi doku-
mentami.

Z II połowy XV kilka
traktatów politycznych
– ale to [illegible]-
cyje najpierw [illegible] –
wskazują, że opinia
w Polsce już się obu-
dziła.

Do traktatów owych
należą:

Traktat Henryka z Góry.
1455 przeciw krzyża-
kom – w duchu stronnictwa
konserwatywnego (Oleśnicki
Oleśnicki Zbig.)
po klęsce Chojnickiej

Traktat
Henryka
z Góry.

powstał. Autor ziemianin jest za dalszą wojną, ale bez zaciągów czeskich i obciążania duchowieństwa. Pragnie powrotu do dawnych stosunków.

Dyalog Tomasza, Jana i Goryasa.

Dyalog Tomasza, Jana i Goryasa. Apoteoza rządów Zbign. Oleśnickiego. Wiersz w dyalogu do polemiki zastosowany. Świadczy o upadku stronnictwa konserwatywnego, skoro trzeba było go bronić.

Najciekawszą pamiątką
literatury politycznej
jest: memoryał o
naprawie Rzeczy-
pospolitej.
1475 – przez Jana
Ostroroga, doktora
praw Erfurckiego.
Radykalizm zabar-
wieniem powiedzenia okazuje,
[illegible] gwałtowne
[illegible] 2 obo-
zów, walczących na
zabój. Niesporozumie-
nie te spowodowały
jednego? [illegible] senatu ~~[illegible]~~
do przedstawienia
projektu reformy rze-

Memoryał o naprawie Rzeczypospolitej Ostroroga.

wyppol. - pomieszane tendencye ziemiańskie z najbardziej feodalnemi zachcenkami senatu.

Autor ma wybitną tendencyę patryotyczną.

Nawet kokietuje ziemian : szuka zniesienia prawa niemieck.., cenbów, [illegible] [illegible].

Z programu ziemiańskiego wyjmuje punkt o uprzywilejowaniu prawodawstwa.

Ale szuka przemian wójtostwa

na księstwa, narazie
dożywotne - nadawanie
tytułu książąt woje-
wodom, dzieciom ich - królów
Żydła
z baronów. Ostrego
przestrzegania polskiej
hierarchii dworskiej,
laku czerwonego nie wolno
szlachcie używać.
O ustawowem usu-
waniu z szeregu
szlachty jednostek
podupadłych:
wszystkowo. ~~[illegible]~~.
§§ 41, 42 wykluczają
tych,
z obrębu szlachty którzy
na najniższą skalę
uzbrojenia wdrożyć się
nie potrafią - i tych.

który nie pojawił się w pełnym wykształceniu w zamiarach stronnictwa rzeczypospoli-tego rozumienia. Wyjąw-szy przypodobały uzna-wanie ubogich zie-mian z grona szla-chty.

W projektach tych widać instynkta możnego arystokraty, chciwego na dystynkcje. Zamie-rzenia panów polskich o utworzeniu sta-nu magnatów znajdują w piśmie tem po raz pierwszy konkretny wyraz.

~~[illegible]~~

Punkta ~~=~~ o duchowień-
stwie. Znaczenie jego
podpadło po śmierci
Zbigniewa Oleśnickiego.
Żąda się odcięcia go od
zależności od Rzymu, poddania
pod kontrolę państwa.
A więc wpływu się
duchowieństwo w spo-
łeczeństwie zmniejszyć.
Niechętnie autor
ma do duchowni.
- nie uznaje włas-
ności kościelnej, pozwala
zabierać majątki.
radzi omal nie upaństwo-
wienie dóbr zakonnych.

przedstawicielem młodych w emigracji jest autor - zwolennikiem Reformacji.

Rozbudzona świadomość odrębności etnograficznej. Jest zapamiętałym narodowcem. Wierzy w niewyższość narodu pol. z innymi narodami. Wszelki cień naleciałości jest mu nienawistny.

Żąda złotego usunięcia ~~złoty~~ prawa magdeburskiego, wszelkich praw [illegible], żydowskich.

Z Kodexem wyjątkiem
zgodził się wojsk w układy.
Niedopuszczalne, żeby kraj
polski miał przez
kogokolwiek być wodzo-
nym na pasku.
Duch nasycony z
wrodzoną tendencją do
centralizacji i przesie-
wa. Sprawa różna. Brak
zorganizowania hierar-
chii urzędniczej - wszystkie
właściwości ziemiańskich
rządów nie podobają
mi się. Chciałby
wypowiedzieć wspaniałą jed-
nolitość i celowość.
Gdy odczytania-

zapoznaje nas ~~uczy~~ z kulturą pol. XV w. – z uzbrojeniem, wyposażeniem, ubiorami, sprawami, strojami, klasztorami, kancelariami etc.
Potrafił b. żywo pokazywać atmosferę współczesną. Z żadnego pisma współczesnego taka pełna życia nie wieje.
Umysł b. żywy, bystry, jasny i śmiały w przekonaniach. Zdecydowanym swoim charakterem jest b. sympatyczny dla nas.

Dlatego tak
[pasjonuje uczonych]
polskich.

XXI.

13/II.

Traktat
Stanisława Zaborowskiego: Tractatus
de natura iurium et bonorum regis.
1507 Kraków
przynosi pewne
(po Memoriale Ostroroga)
rozczarowanie. Zresztą
traktat średniowieczny, przypomina prawie
Włodkowica. Jednak
duch nowy jest.
Zwrócony przeciw senatorom świeckim. Wobec
zbliżającej się wojny

XXI

13/II

z Turkami należy zorga-
nizować skarb i woj-
sko. Nierad obciążać
mieszczaństwa. Rozd. pre-
to dobra koronne zasta-
wione u senatorów,
odebrać bez wynagro-
dzenia żadnego. Zapatry-
wania te wyrażone
są. Wpływ pojęć
starożytnych, zwłaszcza
Cycerona. Wprowadza
do literat. pol.
nowe pojęcie dobra
publicznego, pod-
porządkowuje mu
wszystkie interesa
stanowe.

~~Przyj~~ Przyjęcie to dobra publicznego tak obszerne, że wszystkie dobra w Polsce za własności publiczną uważa, pisarze ich omal za administratorów ich nie uchodzą.

~~Nasz~~ Nowszy zakres myślenia i ~~wojn~~ wojnę polską o wyjście Wisły i Niemna uważa za skończoną i radzi zwrócić się do obrony granic wschodnich. Interesa ruskie się powoli biorą górę w aspiracyach polskich.

zastępuję
Na uwagę (bliższe określenie stanowiska króla w ~~państ~~ państwie: nadużywając powagę, przyznaje mu, ale odmawia prawa stanowienia ustaw bez sejmu i senatu, uważa go tylko za zarządcę rzeczypospolitej polskiej – w chwili wyższej myśl prawa szczycąc się ~~na~~ z dynastią humanitarną. Ci podobnego do ideału króla Orzechowskiego. W niechęci do podatków i obawie naruszenia

przywilejów niebezpieczeń-
stwa jest średnio~~wiecznego~~ wieczny za-
pętleni.

Brak rozprawie tętna
indywidualności i życzeń.

Wszystkie te tra-
kty uświęcają
współczesne przemiany
polityczne b. mi-
nistrami i zarazem to
uwagi obszernych
obserwatorów. Żaden
nie był programem
dla stronnictwa ziemiańsk.

A nuż ziemiański
rozwijał się gwałtownie,
w przyjemnie z po-

stępującymi przedsię-
wzięć.

Ziemiaństwo sympatyzowało z wszystkimi postępami, które wspomagały je w walce z feudalizmem.

Trójcowe Borne odegrało znaczną rolę w zniesieniu tego zjawiska. Do czasów Borny ziemiaństwo szło na pasku senatu. Ale senatorowie nadużyły [illegible] i poczęli: kumulować masę starostw i urzędów w jednej osobie lub rodzinie i całe powiaty w za-

[illegible] od siebie brać.

Drugim powodem emancypacji szlachty jest upadek moralności publicznej w sferach ministeryjnych: król zaczął przekraczać ustawy w rozdawnictwie (urzędów) - więc powaga króla zmalała. Te nowe przemiany dostępne już bardziej są. Na czasy Zygmunta Starego obfity zasób aktów z kancelaryi królewsk.

Acta Tomiciana: zbiór dokumentów z czasów podkanclerstwa Piotr.

Acta Tomiciana.

Tomickiego. Górski
Stanisław zbierał je
z zainteresowaniem.
Do dziejów kultury [mają małą wartość]
instrukcje sejmikowe, propozycje od
tronu, sprawozdania
z sejmów.
Zjawiają się korespondenci humanistyczni,
lubiący nowinki. Z
aktów Tomickiego
widzi rozbudzenie
ducha publicznego.
Ludzie zastanawiają się nad zmianami, [nabywając] ~~wprawy~~
wprawy w polemice.

Acta
Tomicia-
na

W aktach Tomicjana jest bułka złotych pism ~~pol~~ politycznych. „Respublicae et religionis querimonia" Krzyckiego. W 1522 biskup mówi na sejmie, że szlachta nie chce podatków płacić. Alegoryczne figury: Rzeczpospolita i religia żalą się na zepsucie wieku i mają nadzieję, że złe się skończy.

Bystrzejsze oko na ~~stan~~ stan spraw sejmowych

77

mają: Stanisł. Odrowąż
i Stanisł. Łaski.
$153\overset{5}{2}$ rozrzucili
satyrę na sejm
piotrkowski:
<u>Dialogus de</u>
<u>Asiana dieta</u>.
Sejm ten zajmował
się jurysdykcyą bisk.
exekucyą, wykup-
nieniem dóbr — przeciw
Koronie i senato-
rom.
Nie umiemy dać
rady z królewszczy-
znami od crasów Zabo-
rowskiego.
Odrowąż i Łaski

wybaczają, jakie względy
przeszkadzają krewnemu
senatorowi do szczerego
wypowiadania w senacie.

Galeryjka całego
senatu z r. 1535.

Charakterystyka b. nie-
pochlebna: bp. La-
talski, pijak. Gamrat
bp. kobieciarz, Górka
skąpiec, Tomicki,
mruk i głupi,
Tęczyński, bez-
myślny, Ostroróg,
chciwiec, zdziecinniały
starzec, z niezwykłą brzydotą
[illegible] – wojewoda Szreński,
kobieciarz itd.

Kantelanowi nieco
lepszej wyprawili:
Gorka, przymila-
jąco mówił, chytry,
Tęczyński, trochę
ograniczony, lecz
prawy i mądry —
Przerębski słaby,
ale uważał zu-
pełny — Kościele-
cki, okazała postać,
bez zdania i zna-
jomości rzeczy itd.
~~Żart~~ Była to złoś-
liwa satyra na lu-
dzi, którzy nie byli
tak źli znowu.
Wśród tego silne

było: wielu zwierzchności
obraziło się i król
musiał wydać edykt przeciw
autorom pism uszczypli-
wych. ~~edykt~~.
Dla złagodzenia gnie-
wu polecono Krasickie-
mu drugi dyalog
napisać. W poprzedniej
satyrze pod pseudonimem Nemo
występuje.
Krasicki odpowiedź podpisuje:
Omnis. Bierze Nema
z humorystycz. stro-
ny. Początek wszczyny
zapewnił [illegible] oświadczeniem,
sądząc naiwnie, żeby
zmieść [illegible], a władzę

ustanowionymi ~~nie~~ pierwsze króla
i senat.

Satyry te są ~~Saty te pierw~~
przestankami właściwie ~~lit. pol. wz~~
ziemiańskiej literat. polityczn. ~~...~~
u nas. ~~lit. poli-~~
~~tyczną~~. Pisane
przez senatorów,
wskazują, że ele-
mentarny ruch
ziemiański dojrzewa
ma do [illegible].
W 2 lata po
satyrach O[illegible]
i Krzyckiego ukazuje się ~~pier-~~
~~wszy pomnik~~
~~literat.~~ z warstwy

~~siemiańskiej - otts~~
~~Lit... Doty... Om-~~
~~...~~

Censura Orze-
chowskiego.

~~1537~~ Dyaryusz ro-
koszu Glinian. z 1537
pierwszy dokument
polskiej wymowy
sejmowej. Wyjątko-
wy elegancko-
ści pomniki
wymowy sejmowej.
Mikołaja ~~Pio...~~ Ta-
szyckiego i braci: Piotra
i Marcina Zbo-
rowskich - na ich
mowy szczególną uwagę zwraca-

Ziemianie napastując na wądy Boży i kanonaryki. Osobliwy widok: 150 000 rycerstwa pod bronią, sprzeczającego się w obronie o prawa i przywileje z mocniejszego ... na naradach.

Conciones z porównaniem naszych zjazdów sejmowych. Ocenić można stąd, jak 6. [illegible]nym był ruch ziemiański. Spotykamy tu [illegible]ających

naszych rolników,
wypowiadających o eko-
nomicznych potrzebach
swego ziemiańskiego
stanu. Kilka sylwetek
przewodników:
Piotr Zborowski.
Kasztelan małogoski;
zawsze na pierwszy
ogień idzie, zwalisty
rezoner, z satysfakcyą
na jaw (dobywa) najdrażliwsze
kwestye; brat jego
Marcin, cześnik krak.
junak, burda, zaw-
zięty na Gamrata,
z rycerstwem i docin-
kami; Mikołaj

Taszycki, znakomity prawnik, spokojnie i przekonywająco mówi – słuchają go uważnie z uwagą. Przedstawia umiarkowane dążenia i stałość ziemiańskich zasad, wiążące wnioski stawia. Taszycki mówił barwnie, Rejowskie porównania – szlachta musiała go za mówcę ceremonialnego.

Z mowy Taszyckiego do senatu, a z ostatnie do króla – te A.

najwydoczniejsze, czyni
wrażenie przywódcy
stronnictwa.

Orzechowski kontak-
cił się na tyle pam-
nikach sejmowych.

XXII.

14/II

Drugą pamiątką
życia sejmowego, która
też mieści się w pismach
Orzechowskiego są:
Annales. Ukazały się
r 1554 – na rok
przed pierwszym formal-
nym Synodem polskim.
Opis 3 sejmów
piotrkowskich z początków

Annales
Orzechow-
skiego.

87

pociumaniu Zygm.
Stary. Ustanowiła się
wówczas emancy-
pacya żywiołu sla-
checkiego.
Z Statutów widać,
że izba poselska
wzięła udział w dysku-
syę wszelkie sprawy po-
lityczne, interesuje
się ogromnie wszystkie-
mi sprawami publicz-
nemi, uzyskanie
samowiedzy potęgi
swej i niezależności.
Wszechwładza izby
nie jest jeszcze
uświadomiona.

Pierwsze kroki jej odznaczają się zuchwałością bez granic: np. obrona powitel-na Sierakowskiego.

Czasem lubuje się w różnych demonstracyjach i demonstrantów popiera. np. Rafała Leszczyńskiego.

Mimo tych dziwactw stwierdzamy tu, jak silnie rozwinęło się życie parlamentarne.

Np. przymierze senatorów z izbą przeciw duchowieństwu – Intrygi.

układy wznowiłę program ziemiański na pierwszy plan wysuwa się w sprawie małżeństwa króla.

Szlachta staje się obrończynią prawa wobec króla – wobec duchowieństwa ogłosi zasadę o niezależności sądu: że sądy będzie nie zależeć od króla, lecz od Rzymu, na co byli nie mogli się odpowiadać. Byli wobec przewagi innowierców stracili opornemi

na zmazaniu.

Ostateczne poniżenie władzy bojej.

Mnóstwo bajek, anegdot, ciekawości, konceptów – niektóre słówka przystosowane stworzone, np. Tęczyński mówi, że wolałby widzieć Solimana na tronie, niż Borbarę ~~na tronie~~; Zebrzydowskiego bywa frazes: czy mam być woźnym czy bramą. Tarnowski odpowiada, że rangą woźnego, ~~jako~~ niższy hetman krakowski miał być ~~niewol~~niewolnikiem.

Pisanie s. Annales. 6. najznaczniej-
szo. Orzechowski
odróżnia mniej ważni- ~~ważni-~~
ne od więcej waż-
nych dziejów. Stanowią
wykształcenie lite-
rackie. Wyżej od Bielskie-
go stoi.

W liter. polskiej
wykształca się znaczenie
szlachta, która nadała
nowe tło literat. pol-
skiej.

Ziemiaństwu ~~wo~~ zaw-
dzięczamy mówców ~~...~~,
historyków, morali-
listów, statystów i

To był element patriotyczny, energiczny i bohaterski, zapalający i takim to mojem mniemaniem - pełen poświęcenia i animuszu. Z przeszłości kolonizatorskiej wyniósł przywiązanie do ogniska domowego, wykwint, ideały śliczne rodzinne.

Pewną wyłączność ma, trochę niekulturalną, dumną wolną. Powolność pewną w przejmowaniu wpływów cywilizacji.

Wniósł ten żywioł do literat.
naszej apoteozę
życia wiejskiego
- wielkość ~~wielk~~ chciał popu-
laryzacji wiedzy - miał
skłonności do twór-
czości artystycznej.
Wrażliwość na wy-
padki życia, bystrość,
Łagodność w obej-
ściu towarzyskiem,
Zamiłowany się
w poetyzowaniu pracy
rolnej.
Nie stworzył sy-
stemu naukowego,
bo zanadto chcia-
ł zbliżyć wszystko

do natury. ~~Apoteoza~~ Apoteozuje
rządy ziemiańskie i
~~urzędy~~ urzędy powiatowe —
pewna zasiedziałość
wsi.

Z początku ogromne
żywotność i wolnomyśl-
ność panowała w tym
elemencie. Towarzyskość
i braterstwo w
ziemiaństwie XVI nie-
stykanie z miastem.
Ideał ten przez ~~usta~~ pióro
Reja, Orzechowsk.,
Kochanowsk. i
Zbylitowskiego wy-
powiedział się.

Wniosła wkrótce
do Litwy. Także
mają język.
Jeśli proza Reja
Górnickiego, Orzechow.
różni się od prozy
XV w. – bo władali
innym językiem i
przestawali z inną
warstwą społeczną.
Warstwa ta miała
mało do czynienia
z kancelarią i z ka-
tolicyzmem – nie była
zmuszona myśleć
i czytać po łacinie
teksty homiletyczne
i budujące. Ora-

ki tem zmienną
się XVI język. To język
żywy, nie szkolarski,
nie zakrzepły, lękliwy
- lecz swobodny, po-
tężny, pełen przysłów,
pełen mowy - oży-
wiony obcowaniem
z naturą - oparty
na tonie rodziny i
w zetknięciu z ludź-
mi podobnymi. Składa
się cała wiejska
przeszłość polska,
środowisko, na którem
wzrósł, energie
przemian sejmowych.
Dlatego tak niepodobny

do języka kościelnego
XV w. Tyle bezwzno-
ści ściśle narodowej.
Co autorowi
o Hetmani Wielickim
i Rotach przysięgi.
Porównujemy - ...
Forma zmieniona
w redakcji ziemiań-
stwa.

Ziemiaństwo było
materyałem surowym.
przetworzył go miały
przewroty umysłowe
europejskie i wytwo-
rzyły w Polsce litera-
turę nowoczesną, właści-
wą nam literaturę
ziemiańską, jedyną
oryginalną w świecie.

Zwycięstwo ziemiaństwa
dało literaturze XVI w.
energię duchową
władczą - formę
po części i treść ~~po części~~
humanizm dał.

Humanizm.

Odbycie zapomnianego klasycyzmu we Włoszech i odżycie ideałów starożytnych w społeczeństwach nowoczesnych, zmieszanych wyobrażeniami ludu.

Powód do odgrzebania klasycyzmu dał rozwój życia komunalnego we Włoszech: walce z cesarstwem chrystia[?] i stanów-

nowych tradycji – próbuje
oprzeć się nowemu
rozkrzewieniem za-
pomnianych dawn-
nych ideałów.
To był proces
powszechny – dzie-
jowy. Zmuszający na-
wet wszystkie kul-
tury lokalne – bodaj
chrześcijańskim narzucić
problemy do pogodzenia
wiary z nauką,
życia doczesnego z
wiecznymi myślino-
ścią – i do twórczego
budowania ideałów
życiowych.

Ale Polska to nie
ziemia klasyczna.
Klasycyzm musiał
być u nas importowa-
ny — wraz z mową
przez podróże zagra-
niczne, utrzymy-
wanie stosunków z
uczonymi zagra-
nicznymi, przez huma-
nistów wędrownych,
przez wykłady, dru-
karnie etc.

Wszystkie prądy dzie-
jowe w Polskę wni-
szły w ten sam
sposób upowszech-
niano.

Humanizm w Polsce naprzód pojawia się w kancelarji królewskiej za Zbignie-wa Oleśnick. Jest zewnętrzny, chodzi o styl tylko, modę litery. Ale stylistyka trochę głębiej sięga. Frazes przyjęty powoli wagoma do frazesu. Duszy nie przeniknął – ale pierwsze ups wywołał zmiany. Do zderzenia przyszło się Polaków z wychowankami hu-manizmu włoskiego na soborze Bazylej: – wówczas to stylistyka –

myśl książek mani-
[w polski] sowania (Cyceronowi, Lu-
kanusa, Boccaccio...
Zbigniew Oleśnicki
już umiał był na po-
ziom stopnieni [pięknosci] [illegible]
[swobodny]
syceryj i [illegible]
w latach [illegible]
Długosz wzo-
rował się na Liwiu-
szu niewątpliwie,
widział go po całej
Europie - pamię-
liwiem wytłumaczył
na miejsce.

Drugą etapą
mniemania się

humanizm zdobyt
przez humanizm
wpłynął na wycho-
wanie młodzieży, ary-
stokratycznej naprzód.
Humanizm ten mamy
w zawdzięczeniu szczegól-
nie Filipowi Kali-
machowi, zbiegowi wło-
skiemu, t. j. światłemu
literatowi zaalpej-
skiemu. Po nieudałym
zamachu na papie-
że osiadł w Polsce.

XXIII.

20/II

Kalimach

Kalimach umiał przemówić do ogólno-ludzkich sympatji polskich – zamieniwszy się w półpatryotę polskiego. Był zarazem przewodnikiem Jagiellonii.

Od czasów Galla pierwszy to znakomity literat zagraniczny, który umiał zawiązać nici między kulturą romańską i aspiracjami pol.

Z Olbrachtem serdeczną przyjaźń.

W rodzinie Jagiellonów
niezatartą pamięć zo-
stawił.
Wspaniały jego pogrzeb
apoteozą był humanizmu
w Polsce.
On pierwszy z literatów
europejskich zaczął
pisać o Jagiellonach
i pod niebiosa ich wych-
walać.
Umiał być miły
ludziom.
W Rzymie ukochało
go i zapomniało otoczenie
rzymskie za Pawła II
– długa tułaczka
przypomniała go.

XXIII

List królowej Elżbiety o wychowaniu królewicza.

Pamiątką jego wychowawczych zasad jest: <u>List królowej Elżbiety o wychowaniu królewicza.</u> 1502 – zaadresowany do Władysława, króla czeskiego i węgierskiego, gdy spodziewał się potomstwa z Anny.

Program, jakby należało królewicza wychować – powtarza i Anonim ~~[illegible]~~ na Kallimacha.

Nie ksiądz, ni kandydat na bpa, lekarz. Specjalnością wychowania króle-

nicowie, ale świeccy. Dro-
wianin giętki.

O tłumie i religii mało
się mówi — traktowa-
no to jako o świecie i
człowieku. Człowiek staje
się rozumiejącą istotą
— chodzi raczej o to, aby
umieć
panowanie nad ludźmi.

Anonimie chciał
królem wykonawcą
na włoskiego księ-
cia — należy na
naukę objaśniającą, po-
lor dworski. Postępo-
wanie królewica było
pewnie pełne wyrazu
— pewnie było skryte.

Otwarty tylko dla mąd-
rości być winien.

Kwestya wychowania
nielicznych
~~wszystkich~~ osób gra
ważną rolę w historji
humanizmu.

Od wychowania nau-
zaczyna
czycieli w starożytności
wieku dojrzałego wpro-
i aż do ~~współczesnej~~
wadza
– uczęszczany program
nauk ścisłych.

Nauczycielom nie
chodziło o wyuczenie
gruntownych zasad,
lecz o wytworzenie
z niego światowego
człowieka: ma być no-
wszy i wybitniejszy ta-

ciny. fantazyą bohaterów
na Hiszpanii i Cypro-
dyi.
Druga księga prze-
mawianie mowie i
umiłowanie rhytmicznej zgodny
stany. Idealnym kró-
lem jest dla niego
Jan Olbracht, wycho-
wany przez Kalimacha.

Kalimach oddziałał
też na naszą literaturę.
Zawdzięcza mu
polska monografia
historyczna wiele.
Wzoruje się na Salustyuszu
i Korneliuszu Nepocie

zamiast pisać o jednej
osobie i jednym wy-
padku. Literacko są
to rzeczy piękne - ale
mało pracy źródłowej
w nich. Najlepiej
wypadły monogra-
fie o osobach i wypad-
kach współczesnych
~~sobie~~ im.

Biorę osoby i wy-
padki niewiele, wpro-
wadzić do historii
pragmatyzm ba-
danie wypadków,
oświetlanie faktów
z punktu osobiste-
go p. Zwolanina

biografia Grzegorza
z Sanoka napisanemu
mu się udała.
Potem monografię
historyczną u nas
pisanie się rozwinęło.

Ulepszył styl
listowy - upowszechnił
poetykę humanistycz-
ną w Polsce.

Konrad
Celtes

Aspiranci do lepszych
prac z pośród arystokra-
cji musieli iść do hu-
manizmu. Z pos
XVI stulecia dobranych
wyższych i świeckich

w styczniu i komu-
nizmem wileńskim:
Lubowski, Orlek,
Szypłowiecki . .

Komunizm pró-
bował ~~[illegible]~~
~~wpływ wpływem~~
~~po~~ opanować
uniwersytet krakow.
To była 3-cia
etapa w wzma-
cnianiu się komu-
nizmu w Polsce.
Ale to najtrud-
niej poszło.
Uniwersytet krakow.
nawet komuna-

wstępu nigdy nie
został.
Walka o tę przyczynę to-
czyła była.
Kallimach spróbo-
wał zaszczepić humana-
nizm w uniwersytecie
i poparł na katedrę
filologii Konrada
Celtesa.
Celtes, wędrowny
nauczyciel greczy-
zny, kilkoletnią pra-
ktyką nauczyciel
w Lipsku, Erfurcie
i Rostoku.
Ars versificandi
wydany w Lipsku miał

Konrad
Celtes.

115

ze sobą i 2 tragedye Seneki. Marzył o ~~zorg~~ założeniu akademii platońskiej.

Pociągła go do Polski ciekawość humanistyczna i żądza przygód. Miał lat 30 i wielkie plany przed sobą.

Konrad Celtes

Przedstawił się b. przyjęciu w Krakowie i na początku napisał ~~wiersz~~ wiersz pochwalny na cześć Akademii.

Drugi wiersz o poparciu dla Kalima-

cha – trucizn do Brudzew-
skiego z przekonania
ostrożności.

To był humanistą,
przyszłym instytutem
do nauk przyrodni-
czych. Lubił zwiedzanie
kopalni – bywał wielo-
krotnie w Wieliczce kopalnię zwiedził.

Wykładał przez 2
lata.

Ogłoszenia wykładów
jego w dowcipnym
epigramowanie zacho-
wały się.

Wykładał retorykę
– na 2 dzielił już wymowę
praktyczną i ro-

trzęsającą.

~~[illegible]~~ – Wykłada metodę epistolarną – wreszcie ars versificandi: metrykę prozodji, uwagi pisania wierszy.

Na wykładach musiał objaśniać, bo biegły był w układaniu wierszy.

~~Na~~ Kamiński miał miejsce, prawie zawsze Niemców.

Stawał się też ożywiony i twórczy stronami tworzenia. Z pośród znojnych

założył Sodalitas
litteraria Vistulana:
celem szerzenia filo-
zofii platońskiej - nale-
żał tu i Kallimach. Ba-
wiono się wesoło, piło.
Chcąc kraj poznać, był
pod Karpatami, na
Mazowszu i w Gdańsku.
Musiał uciekać
z Krakowa - nie wiadomo, z powodu czego.
Kallimachowi ród
w gościnie Koraczyń-
skim pozostało.

Druga próba zamiany
humanizmu
w uniwersytecie krak.

— r. 1508 poetą uwola-
ciniskiego: ~~Pa~~

Paweł z Krosna.

<u>Pawła z Krosna</u>
spotykamy.
Nowy typ huma-
nisty. Jest pol-
skim humanistą.
Wobec religii — uśw-
ję katolicyzm czyn-
ny łączy z wy-
kształceniem kla-
sycznem.
Łatwy — skłonny
do panegiryzmu.
Potrafił być mocnym,
serdecznym, wołanie
dla ojczyzny.
Tomik poezyj:

punkt po nim.
Umysł na wpół
średniowieczny. Sama
pobożna raz jeszcze
- czerpie natchnie-
nie z obchodów ko-
ścielnych.
Rozumowania i
panegiryki do me-
cenasów. Tematy
banalne - ale niezłu-
czny z jego twórczości, co sobie równas
w ludzi najwięcej
cenimy: mecenas
musiał sprzyjać lite-
raturze, zresztą wspomina-
jąc księży - huma-
nistów, umiejący grom

spowodować ... Wycho-
wała Jana Lubrań-
skiego i Grzegorza
Perennyego.

Najciekawszem to
że do uczniów (wśród licznych) Sta-
nisława Kuro-
zwęckiego.

Umiał ciągle do
młodzieży przemawiać.

Wierszyk do Du-
kaniów.

Był profesorem
i uczonym. Jeden
z pierwszych i publi-
cznych wykładowców pol-
skich - propagujących
w Polsce zasadnopii

humanizm przez nie-
ozmie pism.

Wydał jeden z pomnie-
jszych Jana Come-
niusa, poety wszystkie-
skiego. 2 tragedye
Seneki - i wiele
innych rzeczy.

Inicyatywę w rozwoju
humanizmu w Polsce
przyznać mu można wielką.
Uczniami jego:
Jan z Wiślicy, Jan
Dantyszek - podobno
i Krzycki.
Ktoś musiał
umrzeć.

XXIV.

21/II

Dotąd humanizm krzewił się wśród najwyższej inteligencji – ogółowi nie dotykał.

Pojawienie się w całej pełni jego zawitaniem królowej Bony.

Z humanizmem pojawi się kultura Odrodzenia.

Od czasów Bony dostają się słowniki z dziełami włoskimi – przyjeżdżają artyści włoscy, zakupy

w Wenecji – komedje
włoskie na dworze
Zygmunt Starego, który sam doskonale po włosku mówił.
Sam Kallimach
nie uniósł kolegi zmia-
ny profesorski.
Bona królowa miała przytem
na myśli i ujarzma.
Tchnęła w humani-
zm polski roz-
ognionego ducha.
~~Odtąd~~ pierwsze realne
teraz zbliżenie się
Polaków do Włoch.
Włosi ściągają do Polski
– Polacy z Włoszka-
mi się żenią – na
dworze mówi się po

włoch.

Humanizm łaciński, przejęty włoszczyzną, przedstawia się nową cywilizacyę.

Obok domu Bożego powstają dwory magnackie na wzór włoskich – stoją z prawdziwemi ogniskami uobyczajenia:

na pierwszem miejscu dwór Piotra Tomickiego, bpa krakowskiego – sam wykształcony wytworny –

gromadzi internacjo-
nalne towarzystwo
humanistycz. – zbiera
~~[illegible]~~ kodeksy, monety –
wykonują artyści
pol. – okazy ele-
gancji (nagrobek
Tomickiego w katedr.
krakowsk.) .

Więcej jeszcze zajmuje
nas dwór Piotra
Kmity, wojewody
krakowskiego.
Humanizm w Polsce
rozszczepia się : obok
internacjonalnych
dworów są takie, które

dy społecznej hu-
manizm.
Takim jest twór Kmicty.
~~[illegible]~~. O przeciw zaś sil-
nie wre aspira-
cyach polskich. Po-
przez humanistów
krajowych, jak Krzy-
ckiego, Dantyszkiego,
Orzechowskiego, Bielskiego,
Janickiego.
Ten humanizm
polski nowemi
łacińskie dzieła
wydaje.
Humanizm nie
sięga jesz. do głębi
- narodowego [illegible] i

pokaże w tem środowisku.

Co nam przyniósł humanizm?

Dziedzictwo jego jest zasadnicze i b. obszerne. To *właściwie pierwsze nasze zbliżenie się duszy pol. do świata klasycznego.* Przedtem klasycyzm u nas właściwie był nieznany.

Humanizm odsłania nam fundament kultury pierwotnej.

ludzi europejskich.

Objaśnij humanizm w obrębie kilku łacińskich pomników z końca XV i pocz. XVI w.

Biografii Grzegorza z Sanoka przez Kalim.

Biografia Grzegorza ~~Kalimach~~ z Sanoka przez Kalimacha.

Widać tu wyraźny indywidualizm, ty- [illegible] [illegible] [illegible]. Kierunek ten ~~zw~~ zwraca uwagę na wypadki dw- [illegible]

cipu - kontakcit człowie-
czeństwa w człowieku.
Wpływa na to zagranica
Plutarch miał i
biografika starożytna
- w Polsce biografią
Grzegorza z Sanoka:
to podkreśla życie
wspólnego - rzeczywiście-
nie życia - wszystkie
opisy życia towa-
rzyskiego. ~~[illegible]~~ Opisuje, jak Grzegorz
bawi na guwernerce.
probostwie, śmieje się.
i w pałacu ościeżnie.
Kallimach mówi wprost,
jak wspomina o świe-
ckich naukach - mówi.

co zrobił i pisał biskup Grzegorz.
Zrazi efektownie
przesadą Kalimacha
w tych opisach.
Rozprawmy z przyję-
ciem równem o jego
spisie, jak malowni-
ctwie. Nadewszystko
wewołąc zakony ceni
i umysłowe zajś-
cie.
Dawniej mówiono
o świętych tylko.
Teraz wspomina się
w literaturze o lu-
dziach pospolitych,
wybitniejszych.
Powolne przemia-

samej nowoczesnych
przegrani.

W książce tej spo-
strzegamy walkę z daw-
nymi czasami.

Według Kalinowska
sobie więcej znaczy
od wiernych wszystkich
uczonych średniowiecz-
nych tymczasem oto
Kalinowski wszystko
zrobić może.

Studenci mało
w tych wypowiedziach – ale
to jest agitacja.

Najważniejszą chara-
kterystyką samego
człowieka: zmiany

badań człowieka i nad wyrobieniem jego właściwości pano-wać. Teraz każdy przedmiot ludzki staje się wyłącznie ce-lem człowieka – ceni Kalimach w Grzegorzu wy-bór w znajomości, towarzystwie w myśleniu, opierając przeciw scholastyce, opierając naukę przyrodniczą.

Chwali Grzegorza za sceptycyzm re-ligijny, za swo-

bodnej krytyki wywo-
jów książkowych – to
wyjęcie już huma-
nizmem wyższej, [illegible]-
[illegible] stary przydział
[illegible].

Rozbudził się interes
niezwykły dla każ-
dego [illegible]
człowieka. Przebieg
takiego życia, ob-
fitującego [illegible]
wspomnieniami
zmienia się w rodzaj
zajmującego spra-
wozdania z życia
przeciętnego człowieka:
– opisuje przygody

swego przed zdobyciem
stanowiska.

Jeśli powinowata
dzielności osobistej
– a więc powinowata
świętości. Męży wytrwa-
łości i zapobiegliwości
w życiu codziennym
– to uświadomienie
to główna zasługa
Odrodzenia.

Kalimak gruntu-
je obyczajowości współ-
czesnej. wła-
nich staje się nie-
jako odbiciem cy-
wilizacji nowoczesnej.

Życiorys taki jest

niezłego montażu dobrej kariery.

Jedno zanotuję tutaj. Humanizm apoteozuje tylko powodzenie. Mówi się tu tylko o ludziach znakomitych – chwali się tylko zdolność i powodzenie. O ciemnych stronach życia mało się mówi.

Humanizm nie lubił zajmować się ludźmi nieszczęśliwymi. Z satysfakcją spoglądał na ludzi szczęśliwych – pragnie coś od nich uzyskać-

ukryty pod płaszczem
mecenasa będzie so-
bie kpił ze wszystkiego.
Kallimach jest
propagatorem epi-
kureizmu w Polsce
- wzorca instynktu
materjalistycznego.
Życiem swoim i
dziełkiem wywarł
wpływ na roz-
przestrzenienie się idei
humanistycznej.
Odtąd u nas
liczne biografie
pojawiają się np.
Radzieńskiego,
Orzechowskiego,

pisiliczna Reji przez
Trzecieskiego.

Humanizm
w codziennem za
stosowaniu

Krzycki.

Prace jego dążą
pozuać kulturą
polską za czasów Bo-
ny.

Co przyniósł humanizm nam w sferze sztuki.

Biografia Grzegorza z Sanoka.

Widzimy stąd że nie odkrył humanizm nowych światów fantastycznych – ale przedewszystkiem zwrócił uwagę na człowieka i estetyczne aspiracye sprowadził na grunt realny.

Dał nam pojęcie piękna świeckiego: ciała, ruchu.

XXV

27/II

Zyskaliśmy przez chwili – zaznaliśmy odmiennej piękności świata. Nauczyliśmy się kultury wolnej pracy – poczęliśmy używać pełną piersią życia i korzystać z czasu i okoliczności. Nieruchomość średniowieczna, hipnoza wiekuista w życiu codziennym zniknęła bezpowrotnie.

XXV.

27/II

Górnicki

Elegię jego łączą najszczytniejsze właściwości humanizmu polskiego za Zygm. Starego i Kochanowskiego blask ...

Lubi bardzo się bić – nastawionymi na przemądrością i przysłowiem tym.

Nie jest poezya jego świetla egotyc-

w rozumieniu dzisiejszem-
nem ~~po dzisiejszemu~~ / ale
pierwiastku osobistego
go u niego wiele.
Można biografię
ułożyć z jego poezyi:
Daje poznać nam
własną rodzinę. Bieg
życia, smutki, radości.
Elegia: „Do potomności":
ma: wzór Owidyusza
- opisuje całą swą,
wzrost, przyzwyczaje-
nia. Postać tu poe-
ty, wpatrzonego w sie-
bie.-
Ten poezyi do ba-
dania własnej na-
tury i pierwiastek egotyczny

pozostała jeszcze nieuleczalna choroba.

Nie poszukuje wszystkowo najwyższych wraści. Nosząc chorobę w piersiach, przybity do łoża — tam więcej był zmuszony zajmować się sobą. Dyktatem szczery, prawdomówny i wyidealizowanie własnej miękkości. Wielka tkliwość na punkcie honoru. Ubogi, potrafił uzyskać penny niezależnymi mistrzostwą.

Życie kmieci z pod Zmina, w Wielkopolsce, [illegible] się zdaje się pa-
mik. W pracy naszej
sztuki spotykamy
kmiecia.

Chlubi się z pochodze-
nia — przywiązany do
wsi rodzinnej. Nie
wstydzi się wspomnieć
biedy — [illegible], opisywa-
nia krzyż drewniany
ojca [illegible].

Nawet [illegible]
książką. Po książce
rozśpiewany — władza
[illegible] i pracowity
[illegible] [illegible]-
kiu —

Rys sielski uwidocznił się szczególnie w jego poezji dzięki autokrytycznym nowoczesnemu i chorobie. Tem tkliwiej pieścił wspomnienia, przykuty do Tomi.

Najznamienniejszemi poezjami jego są: Elegia II i III księgi Tristium. W II elegii przełom zwraca się do niezależności. W III elegii mówi o rezygnacji po sto-

czeniu walki z niedo-
wiarą, że to zdrowie nie
wróci.

Pomimo te[go] przejmują-
ce, pełne wielkiej siły.

Elegia IV z Ksiąg
rozmaitych. Rozmyśla-
nie na śmierć
brata Kmity. Tu
rzewność i tkliwość
poety w smutnych chwi-
lach życia. Pomieszanie
opisów zimy, momen-
tów pogrzebowych, wspo-
mnień brata – wewnętrzny
płacz.

Otoczenie w jego
pracy się odbiło.
Z humanizmem,
rozpościerającym się w Polsce,
przejął możliwości
wzbogacenia się ży-
ciem.
Życie jego ciężkie —
a wszakże nie mą-
dziły w niego.
Cieszy się życiem;
sztuka przyjaźni z
znakomitymi ludźmi.
Po stracie ojca, brata,
niedoli Kornity wyr-
wie się jęk boleści,
pozostanie wiara do
pogody umysłowej.

W chwilach uniesie-
nia przemieniała się
w optymistę.
To równy jest wpo ogól-
nego optymizmu —
żyją wtedy Rej i
Kochanowski.
Ale Janicki tułacz
kiewicz, prześladowany
przez los, ma optymizm
— to tajemnica!
Wówczas taki en-
tuzjazm opanował
ludzi z uwolnienia
się w kastowości, odbyć,
z przemiany całej
w nowy narodziny.

Epitalamium dla Zygmunta Aug.

Najsympatyczniejsze pamiątki rządów Zyg. Starego. Życiem przenosimy się w te bujne czasy. Dopiero porównanie dat uczy, że utwór ten pisał przed samą prawie śmiercią.

Myśli tej miłości zawierają poezye jego wiele szczęścia z bliższego życia.
Wyższy od Krasickiego ~~głębszym~~ głębszym zmysłem

topograficznym.
W dyalogu między
Jezuitą i Stańczykiem
widzi sprawę z róż-
nic ~~XV.~~ [między ww.] XV i XVI..

W elegii o Piotrze
Łyszkowskiego (podaje róż-
nice obyczajów niemiec-
kiego i polskiego.

Wrażliwość na teryto-
ryalne różnice kultu-
ry to zdobycz nowoczes-
na – wydelikacenie
krytycyzmu.

1536 – 1542 z tego

znam jego poezje.
Kilka ciekawych momentów tu jest.
Był przez ten czas bibliotekarzem u Krzyckiego, sekretarzem i Komisji, potem do podróży pojechał i zaczął chorować.
Te zmiany wniosły do poezji jego dużo wrażliwości i ruchu.
To obraz bujnego życia, ruchliwego i pomykającego wrażeniami.
Trafił na czas interesujący. Dwór Krzyckiego to spokojny

dwór przymierowski, trzyma
za konserwatyzmem i Czechy.
Dwór Kmity to ognisko
nowego ruchu szlache-
ckiego, kierującego buntem
Glinieńskim.
Padwa to cel ma-
rzeń każdego młodego
humanisty pol. i źródło
wykształconych łaty-
nistów.
Wśród tych naczel-
ników żyje Janicki.
Karta jego dziejów cie-
kawa, jako dokument
czasów jego.

Ważną jest ta okoliczność, że mimo autokrytycyzmu pracuję tylko praktycznymi celami sławy. Dla sztuki nie mam pisać. Przez każdy poemat chcę coś wyrazić - ani jednego wyłącznie dla siebie nie napisałem.

Cel praktyczny pociąga to także zmianę wieku.

Pragnąłem wybić się dzięki tym poezjom.

Życie ówczesne zmusiło mnie pewien czas. Lecz społeczeństwo

wymagał tyle pracy.
To jest rezultat pracy.

Obraz myśli bie-
żącej.

W najromantyczniejszej ele-
gii do Prometeja po-
równywa się.
Głębiej odczutego uczucia
religijnego nie napisał.
Elegia do ks. Bosk.
świeczką jest.
Nie interesuje się
reformacyą.
Lubi wygody i stroje,
które świeckim in-
stynktom.
Nie był ascetą świat

w mowie bieżącym.
[illegible] [illegible] wówczas
głębokiej wiary nie
[illegible] mieć, zwła-
szcza jeżeli chciał
być postępowym.

Stosunek jego ~~do~~ do
klasycyzmu. ~~(?)~~

Już ~~[illegible]~~ dosyć, w Polsce
do znacznej zna-
jomości klasycyzmu
– dzięki temu na
poczuciu faktu pi-
sarskiego.
Posiada wiele miary
i instynktownej zna-

jawnosci techniki pisar-
skiej. Obie idee autor-
ski. Obie były głównym
pisarzom europejskim
– to było obce pisarzom
starożytnym.
2 Ukazywanie wy-
ciągnąć świadomie
piękna alegorycznego:
co jest mistrzyni ale-
gorii. przedmiot, przed-
miot poezji do fikcji
Wskazał ma ~~fikcji~~
scholastycznej i ale-
gorii moralnej. Ukło-
logii uczonemu wzię-
ma.
Nie jest jednak pseudo-

klasykiem. Ma świado-
mość rozkładu, że
żyje w XVI w.

XXVI.

~~Wiele nawodzimy~~

28/II

Talent miał znaczny.
Od 20 roku życia jest
przy dzielnym poczcie.
Ale na początku dni
banalności i krety-
ństwa: składamy
mówienia do kom-
plementów.
Ale od pobytu we
dworze Kmity stał się
[illegible] — zaczęło bić
serce gorętsze.

Wtedy Orzechów pre-
tensję, że z jasnym
lepiej Towiańskiemu.
Odtąd ciało jego nie
ma chłonny wyobraź-
ni – dziwne o tym
Towiańskim wspomina-
mogąca siebie jeszcze
chwiejliwą.
Ciągle dążył do coraz
większej doskonałości.
Odtąd go zamykają
się jego posiły do ma-
cierzyństwa.

Wymykają pismo
od Kaniły na
wyprost do Wilna.
Ele VIII i IX Rozmaitych

opowiadając, co robił
we Wiedniu: gonił
za Bembem i
Bonamico. Śnił
przez ten czas i był
w niebie. Drugi cza-
rodziejskiego wstępu
płaty na Pola-
ki. Pisałem opis
przygody potem
wczoraj to i w opi-
nii wspomniałem
paderewskich.
Nie trzeba zby-
tecznie przeceniać
wstępnej płaty w
[illegible].
Ale wiodły przy-

[illegible] nam jasne głę-
bsze zrozumienie lite-
ratury Tołstoja. Pro-
[illegible] jej [illegible]
[illegible], [illegible] ele-
[illegible] i [illegible]
do [illegible] Tołstoistów
i [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Tristan i
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible].

[illegible]

[illegible]

pisarzy i malarzy
do pracy artystycz-
Tam zaczyna
obowiązywać prawdziwa
europejska
szkoła. Zjawiają się
ludzie, którzy odnawia-
ją szkołę wyż-
szą i kształcą w
[illegible] Castiglio-
na, Tassa, Fene-
lona etc.

Ten produkt
kulturalny więc
i dla nas ważny
zawdzięczamy ściśle
humanizmowi.

W III dziale literatura
antypapieska i anty-
kościelna w Skandy-
nawii. Czy literatura
reformacji nie
miała jawnego na-
wiązania w prze-
tości? W zmaganiu
się przeciw antylbescie
przypomniało nas
z hierarchią rządzących
w Kościele ma-
terjalnych.
Grunt do uznania
odstępstwa był przygo-
towany. Były wątpli-
wości co do przestrzega-
nia hierarchii odstępstwa.

Z kwestyami stu-
zji i zmianami kon-
ta spoufality nas
uniwersytety.
W liście upomina-
nia kwest o potrze-
reform w Kościele
uniwersytet ka-
tolicki odegrał pie-
rwszorzędną rolę.
Nie dziwić się zer-
waniu z papiestwem
- jest zupełnie oc-
zekiwanym od zer-
wania.
W dziale wyznani-
owym i kierunku
religii ma-

realne słowo.
Umiem [illegible] to przez
różnych syndyka-
lizacyj i poza
niezwykłym wpływem
w chimerii. Jego
idealiści i teoretycy
niczem nie wzięli
życia. To była
koncepcja abstrak-
cyjno-teoretyczna - wskazująca
obcy nam
pojęcia o życiu i
Kościele.
Tu kwiat młodzieży
opanował i, poszedł
wspólnymi manowcami.

Kolebką husytyzmu
i luteranizmu były
uniwersytety.
150-letnie działa-
nie ich
popsuło [illegible]
pol. Do wychowa-
nia i za wpływem
uniwersytetu. Refor-
matorom uległ
i [illegible] za [illegible]-
nia. Jezuici
[illegible] były
ekspozyturą i propa-
gandą - naj-
nowocześniejszą
znaną [illegible]
[illegible].

pamiętka mych
od żelaznej papie-
skiej.
liter tu razy
drugich cwoi.
pierwsze antypa-
lustrum z Kra-
kowa było - w rzeczy
O bredach księ-
życowskiej: pewne
zasadnicze myśli-
ciało krystaliczne po-
piekło - kiedy fa-
miętki o mostami
sobie powiesił.
Jest koncepcjami -
nie: wyrobić radość
mężczyznami o Krasule.

więcej w życie wiecz-
ności. Oddzielenie ko-
ściół od państwa.
uwolnić papieża
nie podlegającego ro-
bom. Sobie jest
niezmienny - przy-
nim woli władz,
nadanie przez Zba-
wiciela.

Pamiętał o niższym
papież od siebie
pamiętał o twa-
rzy tylko. zostanie,
że zwołają wyno-
wnie do Kościół
komisji. Obrońcy
ich dyspozycje ani-

[illegible]

169

pisał. Lata sobie i
ma nadzieję, że Bóg
zesłał zbawcę Kościołowi.
Te pomysły mniej
trzeba na tle kulty-
ki tamtej - gdzie wy-
stępuje pewien na-
dużyciem.
Janko z Czarn-
kowa jest kurya-
listą skończonym.
Ten obok niego
Długosz. profes.
umysł przecho-
wań, przedstawił
ideały XV w.
Matejko sam
ze złotą przęgłą

wspomniał o sobie kampania-
wystąpi polska, która
po raz pierwszy wyzwole-
niu [illegible] kraj
w nie polityki
kraju swojej.
Ta wolny
Pamięć Wiodkowi.
Wkłada [illegible]
o [illegible].
To jest opłakał
krzyżujących.
Pismami wystąpienia
pole na [illegible]
pamięć [illegible]
nowy idealizm probl.
Pamięć [illegible]
wystawa wystawami.

umalkie wzrosły. oby-
blatyny zmienione
być powinny – aniżeli
wyrzucił niespraw-
ity – [illegible] przywi-
ceniu praw kapi-
tulnych wybornych.
Powiem nam
rowne o reformie
Kościoła in capite
et membris.
Prawo o wyborach
niczego nie
kardynała – zi-
-lony papieża nad
ko wotywa.
Kościół wzmocni-
nienie do czasu

sobie, który miał
kościołem rządzić pa-
pież.
To był zawsze kon-
cyliaryzm – ostrożny –
uparty w przekona-
niach – w gruncie
słabości.

Teorya koncyliar-
na miała wydo-
[illegible] nowe podsta-
wą koncylii,
które w zdumieniu
wprawiły Europę.
Kiedy unia
przyszła [illegible]
– [illegible] [illegible] [illegible]

do szkoły i do spół-
nie zmienił i
wszystko - ostatni
zeszyt obecny jest
chichotającymi ...
Wiadomo tylko
Boryska nigdzie
tak głęboko na-
dziś nie odmówił,
pił w karel.
5 troskach kar-
kowa o wszystkim
wbrew nad pa-
pisem. Najmniej
Jakiś z
paranoją, cyzelu.
- przepisujące
niewzruszenie tylko

[illegible]. Zastępca
[illegible] łyżki sobie.
[illegible] z miski
kol [illegible] kol [illegible]
mówi o [illegible]
popiersie – [illegible].
Bardzo jest u [illegible]
popiersie jest [illegible],
i [illegible]. [illegible]-
[illegible] mówi o [illegible].
[illegible] [illegible]
popiersie [illegible]
sobą.